

En bavn for fred og dialog mellem lande og kulturer

Tak til Grænseforeningen, til Skanderborg kommune og til DGI Horsenseggen for invitationen til at tale her på Ejer Bavnehøj. Det er dejligt at opleve, at traditionen for folkemøder på dette sted stadig kan samle så mange sommerglade mennesker.

I gamle dage blev bavnehøje brugt til at sende budskaber. Man tændte et bål på toppen for eksempel når en fjende var i landet. Jeg vil gerne bruge denne lejlighed til at sende et helt andet og meget gladere budskab fra toppen af Ejer Bavnehøj. Et budskab om fred og dialog mellem lande og kulturer.

Dette budskab er helt i stedets ånd. Tårnet fra 1924 minder jo om Sønderjyllands fredelige genforening med Danmark fire år tidligere. En genforening, som var baseret på den folkeafstemning, der lod befolkningerne selv trække grænsen mellem Danmark og Tyskland.

På mine ture i grænselandet har jeg fået bekræftet, at fortidens mistroiske konflikter i dag heldigvis er afløst af tillidsfuldt samarbejde med stor gensidig respekt. Det indtryk står endnu stærkere på baggrund af de krige og de fjendebilleder, der prægede forholdet mellem dansk og tysk gennem generationer.

Jeg holder meget af Højskolesangbogen, men ud fra en nøgtern betragtning, så er den altså fuld af fjendebilleder fra forrige århundredes krige.

Tænk blot på, hvad der siges om tyskerne i P. Chr. Fabers sang, "Den gang jeg drog afsted" fra 1848:

Når Tysken kommer her, beklager jeg enhver; til Peder og til Povl han siger: "Du bist faul". og skælder man ham ud på dansk, så siger han: "Hols maul!"

For folk, som taler alle sprog, er det nu lige fedt, men Fanden heller inte for den, som kun kan et; og derfor vil jeg slås --

Sådan sang han H.W. Bissens landsoldat, der står sejrstolt, støbt i bronze med gevær i hånd ved Fredericia Vold.

Men i dag fungerer dansk og tysk heldigvis så godt sammen, at repræsentanter for mindretal i andre europæiske lande kommer til grænselandet for at hente inspiration til, hvordan de kan løse deres egne problemer.

Lige inden sommerferien talte jeg ved indvielsen af Istedløvens nye sokkel. Monumentet blev rejst i Flensborg til minde om de faldne danske soldater og den danske sejr på Isted Hede i 1850. - Løven er i øvrigt ligesom Fredericias Landsoldat skabt af H.W. Bissen. - Efter det danske nederlag i 1864 blev den bragt til Berlin som tysk sejrsmonument. Ved afslutningen af 2. Verdenskrig sørgede Politikens korrespondent i Berlin, Henrik V. Ringsted, for, at løven igen kom til København. Og her har den været siden da, men debatten om skulpturens rette placering er - som I sikkert ved - aldrig forstummet.

Istedløvens omflakkende tilværelse og dens betydning som både dansk og tysk nationalmonument gør den til symbol på de to landes fælles fortid. Jeg så gerne, at den også blev symbol på vor fredelige fælles fremtid.

Mit håb er altså, at Istedløven kan udvikle sig til et symbol på de fællesmenneskelige værdier, der skaber fred ved at bygge bro over kulturforskelle, som tidligere udgjorde uoverstigelige kulturkløfter.

Danmark står ligesom resten af verden overfor nye flerkulturelle udfordringer. Globaliseringen betyder, at vi bevæger os fra land til land på måder, som var utænkelige i tidligere generationer. Vi skal hele tiden forholde os til mennesker med en anden kultur end vores egen. Som beboere i kvarterer med "fremmede" naboer, som studerende, som turister, som deltagere i internationale møder og idrætsarrangementer ...

Flerkulturelle færdigheder bliver efterspurgt i det århundrede, vi netop er trådt ind i. Jeg er imidlertid af den helt faste overbevisning, at forudsætningen for gode kulturmøder er forankring i ens egen kultur. I den sammenhæng kan vi andre lære meget af befolkningen i grænselandet. Befolkningen i grænseegnene er mere bevidste om deres egen kulturbaggrund end resten af befolkningen i Danmark og Tyskland. De ved, hvad de har at vælge imellem og træffer et bevidst valg.

Vi lever i en verden, hvor grænser nedbrydes, og forskelle udviskes. Den gamle remse, "Elsebeth, Frederikshavn, Vendsyssel, Danmark, Europa, Verden," har fået ny aktualitet. Nutidens og fremtidens danskere har brug for både lokale rødder og globalt vingefang. Vi må vide, hvem vi selv er, og hvem vi ønsker at blive. Vi må afklare vort forhold til det særligt danske - sproget, historien og folkeligheden - på en ny tids betingelser. Og vi må bruge den tryghed, det giver at vide, hvor vi står til også at forstå og respektere andre kulturer.

Udgangspunkt for at erobre resten af verden er kendskab til vore naboer. Derfor må vi styrke bevidstheden om Norden og om Europa. Her i landet har vi god tradition for at tænke nordisk. Det kniber mere med også at tænke europæisk. For mange danskere er Europa stadig noget forholdsvis fjernt, der med et lån fra historikeren Uffe Østergaard "ligger sydpå". Eller med Tjekkiets præsident Vaclav Havel's ord fra en sommerkommentar i Berlingske Tidende:

"Der er ikke megen tradition for en bevidst europæisme, så jeg hilser det velkomment, at en europæisk bevidsthed er ved at rejse sig fra det selvindlysendes ubestemte masse. Ved at stille spørgsmål ved begrebet, ved at tænke over det og prøve at begribe dets inderste væsen, bidrager vi til vor egen selvbevidsthed. Det er umådelig vigtigt – især fordi vi befinder os i en multikulturel, mangepolet verden, hvor erkendelsen af ens egen identitet er en forudsætning for sameksistens med andre identiteter."

Havel har meget vigtigt på sinde, så jeg lader ham fortsætte lidt endnu:

I disse refleksioner må vægten lægges på den åndelige dimension og de underliggende værdier af europæisk integration. Indtil nu har europæisk enhed og dens betydning i en større civilisationsmæssig sammenhæng været skjult bag tekniske, økonomiske, finansielle og administrative spørgsmål.

Jeg er enig med Havel i, at europæisk bevidsthed og europæisk integration er nødvendig. De udfordringer vi står overfor standser ikke ved Kruså. De overskrider alle landegrænser. Derfor må løsningerne gøre det samme, og det kræver internationalt samarbejde om økonomi og om politik. Et samarbejde, der for at lykkes også skal bygge på kulturelle og åndelige dimensioner. – Hermed har I garanteret også forstået, at jeg varmt anbefaler at stemme "ja" til Euroen i næste måned!

Den bavn jeg vil tænde her på højen i dag er et altså budskab om fred og dialog mellem lande og kulturer. Det er mit håb, at folkemødet på dette historiske mættede sted kan inspirere os alle til at arbejde for et mere flerkulturelt, et mere åbent og dermed et mere ægte dansk Danmark.